

**Coöperatie
Leren voor Morgen**

Jaarplan 2025

Inhoudsopgave

1. Over Leren voor Morgen	3
2. Korte terugblik op 2024.....	5
Algemeen	5
Aandachtspunten uit 2024	6
Aandachtspunten voor 2025.....	7
3. 2025 en verder: strategie voor de transitie naar duurzaam onderwijs	9
Strategische lijnen.....	9
Organisatorische lijnen	9
4. Hoofdpijn: aanjagen van onderwijsvernieuwing.....	11
Cluster 1: het beroep docent in transitie	12
Cluster 2: de vakgebieden in transitie.....	16
Cluster 3: de schoolorganisatie in transitie	19
Cluster 4: het leren in transitie	23
5. Hoofdpijn: kennisdelen en -ontwikkelen	25
Communicatie	25
6. Hoofdpijn: verbinden van leden	28
Leden en leren.....	28
PO voor Morgen	31
VO voor Morgen	33
MBO voor Morgen	35
HO voor Morgen.....	37
Lobby	39
8. Begroting	40

1. Over Leren voor Morgen

Leren voor Morgen is een coöperatie van mensen en organisaties die samen werken aan **kwaliteitsonderwijs**, waarin **Leren voor Duurzame Ontwikkeling** (LvDO) centraal staat: een duurzaam onderwijs waarin de stem van de toekomst gehoord wordt. Wij richten ons op het formele en non-formele onderwijs in Nederland, van peuter tot professional.

LvDO stelt lerenden in staat tot het hebben van kennis en bewustzijn over duurzaamheid, het voelen van betrokkenheid en het duurzaam handelen in een duurzame samenleving. We hanteren de **Sustainable Development Goals (SDG's)** als raamwerk voor de inhoud van duurzame ontwikkeling en de integrale aanpak van de **Whole School Approach (WSA)** als basis voor het proces van onderwijsvernieuwing.

Ons inclusieve **netwerk** bestaat uit mensen en organisaties uit het onderwijs, onderwijsaanbieders en -ondersteuners en andere partijen die werken aan. Als coöperatie zijn we landelijk coördinator van de Alliantie rondom SDG4. Voor iedere SDG is er een coördinator.

Leren voor Morgen vormt een **lerende organisatie** waar deze partijen als leden bij elkaar komen en van en met elkaar leren. Leden werken vanuit hun eigen praktijk en perspectief mee aan hetzelfde, grotere vraagstuk. Met hun verschillende achtergronden vormen zij gezamenlijk een rijker beeld. Ze delen en co-creëren kennis, wisselen ervaringen uit en leren samen, om onderwijsinnovatie voor duurzame ontwikkeling verder vorm te geven.

Samen creëren we een **beweging** die aanstuurt op **systeemveranderingen** voor duurzame ontwikkeling in het onderwijs. Leren voor Morgen is dienend aan deze beweging, door het aanspreekpunt te zijn en samenhang aan te brengen tussen de verschillende partijen. We leggen het eigenaarschap voor verandering bij het onderwijs en zijn hierin ondersteunend. Op die manier proberen we de taart voor LvDO groter te maken en de **kiemkracht** voor duurzaam onderwijs te vormen.

Purpose

Als overkoepelende en onafhankelijke organisatie versnelt Leren voor Morgen duurzame ontwikkeling in het onderwijs via een integrale benadering, voor een wendbare en leefbare wereld met perspectief voor iedereen.

Visie

In alle onderwijslagen is leren voor duurzame ontwikkeling integraal verankerd: in het onderwijs, de organisatie én de omgeving, gedragen door ons krachtige netwerk dat kennis en ondersteuning biedt.

Missie

Met innovatieve oplossingen sturen we aan op systeemveranderingen voor duurzame ontwikkeling in het onderwijs. Vanuit de 'whole school approach' verbinden we alle onderwijspartijen - van curriculum tot bedrijfsvoering, van leerling tot bestuurder. Zo realiseren we blijvende impact.

Onze **kernwaarden** zijn: samen, ambitie, innovatie en integriteit.

In dit jaarplan staat beschreven waar Leren voor Morgen zich in 2025 op gaat richten.

2. Korte terugblik op 2024

Algemeen

Het gaat goed met de coöperatie! Met leden en partners werken we in verschillende activiteiten en projecten hard aan Leren voor Duurzame Ontwikkeling (LvDO) in het onderwijs. Zowel leden als team merken in steeds meer projecten en netwerken dat er *momentum* is. Een groeiend aantal onderwijsinstellingen neemt eigenaarschap over het verduurzamen van hun onderwijs, de vraag naar ondersteuning hierbij vanuit schoolleiders, docenten en ook studenten groeit. Vanuit de coöperatie richten we ons op verschillende doelgroepen:

- **Overheid en politiek:** In 2024 was Leren voor Morgen intensief betrokken bij de Interdepartementale Werkgroep Duurzame School, waar gewerkt wordt aan een strategie voor duurzame ontwikkeling voor het onderwijs. In lijn met de strategische richtingen die momenteel uitgewerkt worden, zijn we ook gestart met voorbereidingen op een centrale rol van Leren voor Morgen in een Kennis- en Informatiefunctie. In 2024 is de eerste Staat van het Duurzaam Onderwijs gepubliceerd, het bereik hiervan was groot, onze post is bijna 4000 keer bekeken en de Staat is overhandigd aan de staatssecretaris onderwijs.
- **Schoolorganisaties:** Leren voor Morgen heeft in 2024 verschillende onderwijsactoren, zoals bestuurders, schoolleiders en duurzaamheidscoördinatoren, ondersteund om LvDO vorm te geven, via verschillende activiteiten en projecten. Een voorbeeld zijn de bestuurdersoverleggen voor MBO-bestuurders en de eerste Duurzame Schoolleider Verkiezing. De gedrukte versie van de Staat van het Duurzaam Onderwijs is op 110 schoolorganisaties aangevraagd en een kleine twintig mensen hebben hun schoolleider/ bestuurder live de Staat van het Duurzaam Onderwijs overhandigd, als onderdeel van de campagne. 17 schoolleiders en bestuurders (verdeeld over alle onderwijslagen en heel Nederland) hebben zich n.a.v. deze campagne aangemeld voor een startend netwerk voor schoolleiders en bestuurders.
- **Docenten:** voor docenten hebben we binnen de netwerken en in verschillende projecten allerlei bijeenkomsten georganiseerd. Vooruitstrevende docenten zijn in het zonnetje gezet en verbonden tijdens de Duurzame Docent Verkiezing in maart.
- **Studenten:** in 2024 is op verschillende momenten gewerkt met studenten en scholieren. Zo waren op het Duurzaamheidsfestival ongeveer 40 vo-scholieren deelnemer, en zijn ook samenwerkingen met het LAKS gezocht rondom hun duurzaamheidsmanifest.
- **Leden:** In 2024 is voor het eerst een ledentevredenheidsenquête uitgezet. De respons hierop was positief, met enkele concrete tips en wensen. Leden zijn ook betrokken

via enquête, interviews en ledenbijeenkomst bij het opstellen van de aangescherpte missie, visie, purpose en de actielijnen voor het Meerjarenplan 2025-2030. Om deze nieuwe meerjarenstrategie (2025-2030) te voeden, hebben we in 2024 samen met leden een bijeenkomst georganiseerd om met verschillende initiatiefnemers van best practices uit het onderwijs te onderzoeken wat zij nodig hebben (gehad) om hun initiatief te transformeren tot gemeengoed, en hoe Leren voor Morgen daarin kan ondersteunen.

Dit is slechts een greep uit alle activiteiten die in 2024 zijn uitgevoerd onder de vlag van de coöperatie. Het jaarverslag 2024, dat in de eerste helft van 2025 wordt gepubliceerd, bevat een uitgebreider jaaroverzicht.

Aandachtspunten uit 2024

In het jaarplan 2024 beschreven we een aantal aandachtspunten voor dit jaar. Deze punten hebben gedurende het jaar de nodige aandacht gekregen. Een overzicht:

- De verkiezingen van eind november 2023 hebben een politieke aardverschuiving teweeggebracht. De visie van de grootste partij, PVV, op goed onderwijs verschilt van die van Leren voor Morgen. In 2024 hebben we relevante ontwikkelingen gevolgd door in gesprek te blijven met RVO en de ministeries. De plannen van het kabinet hebben nog geen directe impact op het werk van de coöperatie, hooguit sterkt het de leden in het belang van werken aan de duurzame onderwijs transitie.
- De Interdepartementale Werkgroep Duurzame School heeft in 2024 met een Kwartiermaker doorgewerkt aan een strategie over duurzame ontwikkeling voor het onderwijs. Leren voor Morgen is daar rechtstreeks bij betrokken en sorteert voor op een rol in de aanbevelingen en adviezen die begin 2025 gepresenteerd worden.
- Intern is gewerkt aan samenhangende programma's die op een logische manier bijdragen aan de transitieopgaven van alle clusters. Programmatisch werken in clusters helpt het bureau om focus te houden. Tegelijk concluderen we ook dat de clusters voor buitenstaanders niet direct logisch voelen en zijn hiermee dus vooral een intern middel om het werk te structureren.
- De WSA als integraal model heeft in 2024 focus gehad. In 2024 is in verschillende activiteiten en projecten aandacht geweest voor alle WSA-onderdelen op zichzelf en ook voor de integraliteit van het WSA-model.
- Samen leren blijft een van de belangrijkste speerpunten binnen de coöperatie als lerende organisatie. Het bureau heeft in 2024 op verschillende manieren hieraan gewerkt. Verschillende inzichten zijn hieruit ontstaan, die helpen om samen leren nog beter te faciliteren binnen de coöperatie. Zo bleek uitwisseling over kantelpunten in je werk, heel goed te werken om samen met onderwijsmakers te

leren. Ook is een plan ontstaan om duurzaamheidscoördinatoren te helpen hun rol steviger te vullen, en is een boek over Leren in transitiewerk gepubliceerd, dat gebaseerd is op onderzoek binnen de coöperatie omtrent leren en ontwikkelen. Dit zijn allemaal aanknopingspunten om samen leren ook in de toekomst te faciliteren.

- Het **meten van onze impact** blijft een uitdaging: hoe kunnen we wat we als coöperatie doen en de impact die we daarmee maken, meten en inzichtelijk maken? Binnen o.a. Sustainability Skills is gewerkt aan hoe je naar impact kunt kijken op regionaal niveau. Met een aantal regio's is op reflectief-lerende manier dit impacttraamwerk uitgeprobeerd. Deze manier van monitoren is ook voor LvM breed voor meer initiatieven interessant. In 2025 wordt een laatste oogstbijeenkomst georganiseerd en daarna kunnen inzichten ook gedeeld en gebruikt worden op andere plekken in de coöperatie. Daarnaast wordt impact in het onderwijs ook gemeten met o.a. de SustainaBuls en de Staat van het Duurzaam Onderwijs.
- Als laatste aandachtspunt letten wij in 2024 op **inclusief taalgebruik** in onze communicatie, met name in het duiden van de verschillende onderwijssectoren. Onze mbo- en ho-netwerken zijn qua titel vernoemd naar "middelbaar" en "hoger" onderwijs, omdat dit aansluit bij de huidige onderwijspraktijk. We zijn ons echter bewust van de lading van deze termen en geven in onze communicatie de voorkeur aan meer inclusieve begrippen als primair, secundair en tertiair onderwijs, en praktisch versus theoretisch onderwijs. Dit soort begrippen doen tegelijk recht aan diversiteit, omdat ze de verscheidenheid aan kwaliteiten beschrijven.

Aandachtspunten voor 2025

- **Meerjarenplan:** aandachtspunt voor 2025 is allereerst het verder uitwerken van de Strategische hoofdlijnen die in het Meerjarenplan¹ staan. Hoe deze hoofdlijnen tot uitwerking komen in samenwerkingen met en van leden, en waar de coöperatie op gaat sturen, iets dat in de eerste maanden van 2025 samen met leden onderzocht en uitgewerkt wordt.
- **Vervolg adviezen Kwartiermaker:** in vervolg op de aanbevelingen van de Kwartiermaker Duurzame School, bereidt Leren voor Morgen zich voor op een toekomst waarin de website van Leren voor Morgen een geschikt platform is om onafhankelijke en relevante informatie over duurzame ontwikkeling in het onderwijs aan te bieden. De precieze invulling hiervan, consequenties en rollen die daar wel of niet bij horen, zijn belangrijk om in het vizier te houden tijdens deze ontwikkelingen en zijn daarmee een aandachtspunt voor 2025.

¹ Zie Bijlage 1 voor het Meerjarenplan 2025-2030

- **Onafhankelijke informatievoorziening:** de inzet op een sterk groeiend bereik, zichtbaarheid via relevante kanalen al dan niet via campagnes, en een gestroomlijnde communicatiestrategie in lijn met een informatie- en adviespunt zorgen ervoor dat Leren voor Morgen herkenbaar en zichtbaar is als autoriteit op het gebied van duurzaam onderwijs.
- **Financiële gezondheid:** om ook in de toekomst financieel gezond te blijven is een diversificatie van inkomstbronnen van belang. We onderzoeken in 2025 hoe we de financiële gezondheid van de coöperatie kunnen borgen als bepaalde inkomstbronnen wegvallen.
- **Betrekken van jongeren:** we ontvangen signalen dat jongeren, hoewel ze in projecten betrokken worden via jongerenorganisaties zoals Youth for Climate en Studenten voor Morgen, worstelen met hun rol in relatie tot tijd, inzet en continuïteit. Dit signaal vinden we zorgelijk en iets om in 2025 aandacht aan te geven. Enerzijds ligt daarin de vraag hoe wij jongeren meer en beter kunnen betrekken, anderzijds ook de vraag welke ondersteuning jongeren nodig hebben om die rol te kunnen vervullen.

3. 2025 en verder: strategie voor de transitie naar duurzaam onderwijs

Strategische lijnen

Samen met leden is in 2024 gewerkt aan nieuwe strategische lijnen om in de jaren 2025-2030 aan te werken.

We herkennen vijf strategische actielijnen in de Meerjarenstrategie 2025-2030²:

1. Structurele verankering van LvDO in het curriculum en de organisatie;
2. Regionalisering;
3. Onafhankelijke informatievoorziening (kennis en informatie);
4. Professionele ondersteuning en ontwikkeling (expertise en advies);
5. Versterken positie Leren voor Morgen.

Organisatorische lijnen

Inhoudelijk blijven we het werk van de coöperatie organiseren op de vier pijlers die ook centraal stonden in vorige jaren, en op de vier transitieclusters waarbinnen leden en bureau samenwerken aan transitieopgaven:

Pijlers

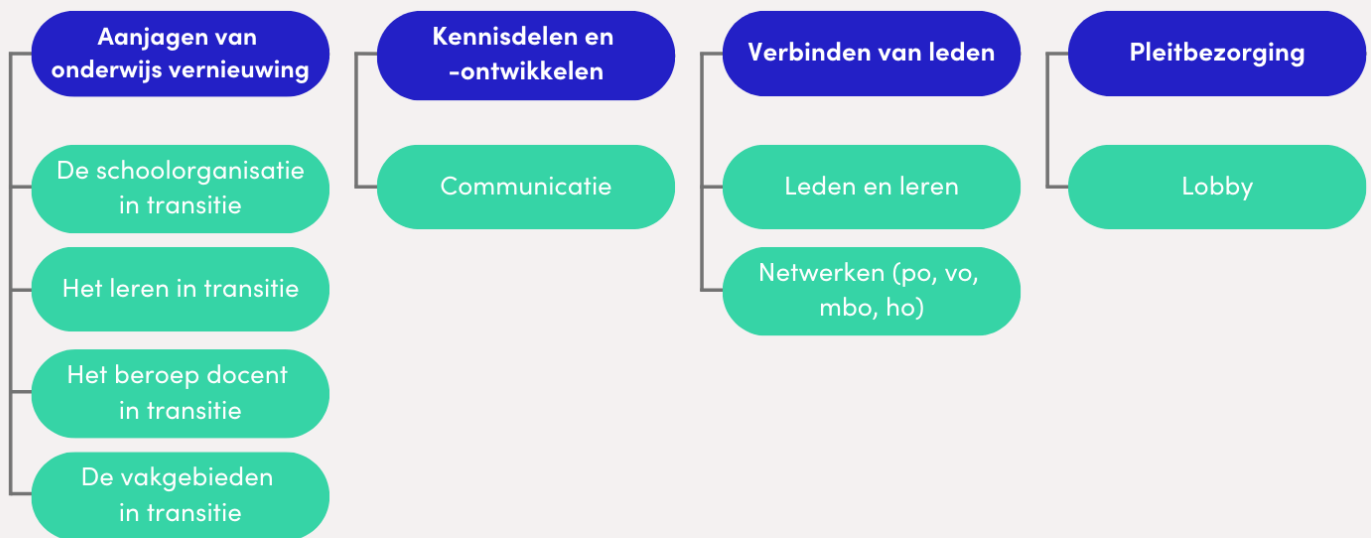
- Aanjagen van onderwijsvernieuwing
- Kennisdelen en –ontwikkelen
- Verbinden van leden
- Pleitbezorging

Transitieclusters

- Het beroep docent in transitie
- De vakgebieden in transitie
- De schoolorganisatie in transitie
- Het leren in transitie

Als we de clusters combineren met de 4 pijlers van Leren voor Morgen, ontstaat een matrix: de 4 clusters vallen onder “Aanjagen van onderwijsvernieuwing”. Daarnaast richt Leren voor Morgen haar activiteiten op kennisdeling en –ontwikkeling binnen en buiten de coöperatie; op het verbinden van leden en het zijn van een lerende organisatie; en op pleitbezorging. De structuur ziet er dan als volgt uit:

² Zie ook bijlage 1

Dit jaarplan is verder opgebouwd volgens deze structuur. De volgende hoofdstukken beschrijven ieder een van de pijlers en de activiteiten die daarbinnen in 2024 centraal staan.

4. Hoofdpijn: aanjagen van onderwijsvernieuwing

In de volgende paragrafen worden de vier transitieclusters toegelicht. Daarnaast geven we een toelichting bij de activiteiten per cluster. Onderstaande afbeelding **WORDT NOG GEACTUALISEERD** toont een overzicht van alle activiteiten per cluster.

Cluster 1: het beroep docent in transitie

Introductie

Dit cluster heeft een link met WSA-onderdelen *pedagogiek en didactiek* en *professionele ontwikkeling*.

De samenleving is in transitie en dit doet een actief beroep op docenten. Zij bereiden hun leerlingen/studenten immers voor op de wereld van vandaag én morgen. Dit cluster ondersteunt geïnspireerde docenten in het po, vo, mbo, hbo en wo door ze in contact te brengen met elkaar en met leden van Leren voor Morgen. Samen laten we hen zien en ervaren:

- Welke ruimte er is om LvDO in hun onderwijs te integreren
- Hoe deze ruimte ingevuld kan worden binnen de drie doeldomeinen van het onderwijs: kwalificatie, socialisatie en subjectificatie (ook wel: persoonsvorming);
- Dat zij gebruik kunnen maken van een rijk aanbod voor nascholing en professionalisering.

Impactdoelstelling

Docenten werken aan hun beroepsidentiteit in relatie tot LvDO, door:

- Lerenden in hun kracht te zetten om bij te dragen aan een duurzame wereld;
- De pedagogische opdracht vorm te geven in een wereld in transitie, aan de hand van kernbegrippen als realiteitszin (Biesta), natuurbekwaamheid (Hovinga) en handelingsbekwaamheid (Van der Wal-Maris);
- Bewustwording van docentrollen en duurzaamheidscompetenties.

Raakvlakken meerjarenstrategie

We zetten ons in voor **regionalisering** door lokale meet-ups van docenten te ondersteunen. Deze bijeenkomsten bevorderen regionale samenwerking en stimuleren kennisdeling tussen onderwijsprofessionals. Daarnaast werken we aan de **structurele verankering in het curriculum**. Dit doen we door de ontwikkeling van *didactic bricks*: concrete bouwstenen die docenten helpen om duurzaamheid en andere belangrijke thema's blijvend te integreren in hun lessen. Voor de **ondersteuning en ontwikkeling van onderwijsprofessionals** bieden we een overzichtelijke website met nascholingsmogelijkheden. Bovendien gebruiken we de

Didactiek van de Hoop als basis voor professionaliseringstrajecten. Tot slot richten we een *Community of Practice* op rond natuurinclusief onderwijs, waarin professionals samen leren en innoveren.

Duurzame Docent Verkiezing

Docenten zijn geïnspireerd door voorlopers om zelf ook duurzame ontwikkeling integraal onderdeel te maken in hun lessen.

De Duurzame Docent Verkiezing is een verkiezing waarin per onderwijslaag (po, vo, mbo, hbo en wo) een Duurzame Docent wordt gekozen. Dit geeft een podium voor voorlopers en zorgt voor een groot bereik bij docenten. De uitreiking gaat gepaard met een inhoudelijk programma, waar experts en duurzame docenten mensen inspireren en activeren.

De activiteiten binnen dit project zijn tweeledig: enerzijds de organisatie van de verkiezing (voornamelijk wervingscampagne); anderzijds de organisatie van het uitreikingsevent 'de Duurzame Docent Verkiezing', dat bestaat uit een inhoudelijk programma, uitreiking van de prijzen en mogelijke onderwijsmarkt. Leren voor Morgen werkt in dit project samen met Duurzame PABO, Teachers for Climate, NADO, Het Groene Brein, Meesters met Dromen, SME.

17 werelddoelenlessen

1000 docenten hebben ervaren hoe ze met de SDG's kunnen werken in hun lessen.

Jaarlijks wordt in po, vo, mbo en hbo de 17 werelddoelenles gegeven tussen de SDG Action Day en de Dag van de Duurzaamheid in het Onderwijs. (gast)Docenten geven lessen waarin zij lerenden spelenderwijs laten kennismaken met de SDG's. Voor de docenten hoort hier ook een verdiepende Masterclass bij.

Vorbereidend op de les organiseren we een informatiebijeenkomst voor (gast)docenten. Ook testen we een nieuwe les voor vmbo en praktijkonderwijs. Na de les is er voor (gast)docenten een verdiepende Masterclass over de Inner Development Goals. Leren voor Morgen werkt in dit project samen met SDG Nederland, Duurzame PABO, Vereniging GDO, DC Terra en de SDG-coalitie Hogescholen.

Lerarenopleiders netwerk

Er bestaat een groeiend netwerk van lerarenopleiders waar zij elkaar kunnen vinden, ondersteunen en samenwerken aan professionalisering.

Het Netwerk Lerarenopleiders voor Duurzame Ontwikkeling is in 2024 gestart en brengt eerste- en tweedegraads lerarenopleiders die werken aan het integreren van duurzaamheid en duurzaamheidscompetenties in hun onderwijs met elkaar in contact. Leren voor Morgen organiseert diverse activiteiten voor professionalisering en leren-van-elkaar.

Doel voor 2025 is om de kerngroep van het netwerk zelf (10 lerarenopleiders, verdeeld over 6 verschillende instellingen) te laten groeien. Samen met dit netwerk is besloten om in 2025 bijeenkomsten te organiseren (een netwerkdag en workshops) om samen te leren en te ontwikkelen.

Professionaliseringsaanbod

Docenten kunnen zich met een overzichtelijk nascholingsaanbod professionaliseren op LvDO aan de hand van de WSA.

De website voor professionaliseringsaanbod voor leren voor duurzame ontwikkeling is een website, voor docenten, ontwikkeld door aanbieders en experts op gebied van professionaliseringsaanbod. De website is gecentreerd rondom de WSA en heeft als uitgangspunt om integraliteit binnen het professionaliseringsaanbod te stimuleren.

In 2025 willen we 350 docenten bereiken met minstens 50 stuks uniek aanbod. Hiertoe vullen we de website met aanbod van leden van de coöperatie, en brengen we na lancering de website onder de aandacht bij de onderwijsdoelgroepen

Werkgroep Community & Communicatie Agenda Natuurinclusief

Het netwerk van Leren voor Morgen is aangehaakt op het netwerk van de Agenda Natuurinclusief en v.v.

In de werkgroep Community en Communicatie van het Collectief Natuurinclusief werken we aan een narratief voor natuurinclusief onderwijs. In deze werkgroep brengt Leren voor Morgen docenten bij elkaar die willen leren van elkaar; zo denken we aan het opzetten van een *community of practice* rondom buitenles. Leren voor Morgen werkt hierin samen met o.a. Vereniging GDO, IVN, Fawaka Wereldburgerschap.

Didactic Bricks – Erasmus+

Leerkrachten hebben toegang tot didactische bouwstenen van LvDO.

Vanaf november 2024 t/m december 2026 werkt Leren voor Morgen met Duurzame PABO, SME, Stichting Technotrend en internationale partners aan de adaptie van een Deens concept: *didactic bricks*. We werken aan het voorbereiden en verder ontwikkelen van het 'brick-concept'. Ook verzamelen en ontwikkelen we 'didactische bouwstenen' waarna we het concept en de 'bricks' lokaal testen met docenten en leerlingen. Uiteindelijk moet er een bricks-toolkit komen.

Cluster 2: de vakgebieden in transitie

Introductie

Dit cluster heeft een link met WSA-onderdeel *curriculum*.

Ons onderwijs leert leerlingen en studenten een vak, waarmee ze in hun toekomstige werk mede vorm kunnen geven aan de samenleving. Of ze nu econoom, installateur, kunstenaar, planoloog, of zorgmedewerker worden – hun werk heeft maatschappelijke impact.

In dit cluster draait het om de *inhoud* van de vakgebieden. De centrale vraag is: Hoe ziet een curriculum eruit dat leerlingen voorbereidt om vanuit hun vak bij te dragen aan een duurzamere wereld?

Vakgebieden om in 2025 (verder) te verkennen:

- Economie
- Wereldburgerschap
- Bouw en installatie
- Zorg

Impactdoelstelling

Het doel van activiteiten in dit cluster is om leerlingen en studenten toe te rusten met hetgeen ze nodig hebben om in hun vak of toekomstig beroep bij te dragen aan een betere wereld.

De opgave die daarbij hoort luidt:

Het toekomstbestendig maken van het curriculum van vakgebied x.

We richten ons hierbij op verankering van LvdO in het *kerncurriculum*.

Aan deze opgave kunnen docenten, bedrijven, vakverenigingen, bedrijfstakgroepen, curriculumcommissies etc. bijdragen.

Voor het bereiken van de impactdoelstelling kiezen we (waar van toepassing zo veel mogelijk) voor een integrale aanpak van vakken (leergebieden).

Raakvlakken Meerjarenstrategie

Binnen het BE.HOT-project en de Week van het Economieonderwijs wordt ingezet op **regionalisering** door onderwijsinstellingen, bedrijven en andere regionale stakeholders samen te brengen om van elkaar te leren en krachten te bundelen. Daarnaast is een concreet doel is om LvDO **structureel te verankeren in het kerncurriculum**, met betrokkenheid van systeemspelers zoals SLO en landelijke koepelorganisaties, zodat het verder gaat dan keuzevakken of minoren. Tegelijkertijd wordt de **ontwikkeling van onderwijsprofessionals** ondersteund via doorlopende professionalisering, en wordt kennis van koplopers breed ontsloten om een toekomstgericht curriculum gemeengoed te maken.

Activiteiten

Week van het Economieonderwijs

Economisch opgeleide professionals van de toekomst zijn toegerust met een breed pallet aan economische denkkaders die hen helpen bij te dragen aan, en te werken in verantwoorde organisaties gericht op meervoudige waardecreatie.

De Week van het Economieonderwijs 2025 zal grofweg de volgende activiteiten omvatten:

- Een campagne waarin aandacht wordt gevraagd voor het belang van verrijking van het economieonderwijs.
- De organisatie van een week in november die leunt op deelactiviteiten georganiseerd door economie- onderwijsprofessionals uit het vo, mbo, hbo en wo.
- Een centraal georganiseerd evenement waarin onderwijslaagoverstijgend naar toekomstgericht economieonderwijs wordt gekeken.
- Werken aan draagvlak bij stakeholders die nodig zijn voor het gemeengoed maken van toekomstgericht economieonderwijs.

Homo Florens

Structureel rijker mensbeeld in HEO-curricula.

Hoewel de projectaanvraag voor doorontwikkeling van het project nog moet worden uitgewerkt, zal Homo Florens in 2025 ongeveer de volgende activiteiten bevatten:

- Verder uitbouwen van het Homo Florens netwerk, mede op basis van de opgedane kennis uit het eerder in het project uitgevoerde onderzoek.
- Betrekken van stakeholders die nodig zijn voor het structureel integreren van het HF-gedachtengoed in het onderwijs.
- Communicatie gericht op het verhaal van de pilots en leergemeenschap vertellen.

Kerdoelen en eindexamenprogramma's

Leren voor duurzame ontwikkeling is integraal onderdeel van het curriculum van middelbare scholen, doordat het is opgenomen in de kerndoelen, exameneisen en syllabi.

Dit onderdeel omvat de volgende activiteiten:

- Middels achterbanraadpleging voeding geven aan de advieskring van de vakvernieuwingscommissies Mens en Maatschappij voor de herziening van de eindexamenprogramma's van vakken als Aardrijkskunde, Economie en Maatschappijleer.
- Benadrukken belang van leren voor duurzame ontwikkeling, bij herziening eindexamenprogramma's Mens en Maatschappij en in de beproevingsperiode en Kamerbehandeling van de kerndoelen Burgerschap, Mens en Maatschappij en Mens en Natuur.
- Onderzoeken of we een rol kunnen spelen in de ontwikkeling van de conceptsyllabi van natuurwetenschappelijke vakken.

Building Eco Heroes Of Tomorrow (BE.HOT)

Dit project draagt bij aan de ontwikkeling van toekomstige generaties die uitgerust zijn om de uitdagingen van een meer duurzame bouwsector aan kunnen gaan.

Dit project biedt middelbare scholieren ((v)mbo) meer inzicht en waardering voor duurzame bouwpraktijken door hen ervaringsgerichte leerprocessen aan te bieden die de gehele waardeketen van duurzaam bouwen omvatten. Leren voor Morgen onderneemt hierin de volgende activiteiten:

- Stakeholderanalyse van het beroeps- en onderwijsveld, m.n. de belanghebbenden uit de hele keten van biobased- en circulair bouwen en het onderwijs.
- Deskresearch van opgebouwde expertise uit voorgaande projecten, studies, beleids- en visieteksten vanuit de gehele keten van de duurzame bouw.
- Opzetten lerend netwerk en leergemeenschap.
- Begeleiden van co-creatief ontwerptraject waarin de contouren van de te ontwikkelen Hybride Leerwerkomgevingen worden geschetst.
- Organisatie van Hybride Leerfestival, een bijeenkomst voor deelnemers aan de leergemeenschap en het bredere lerend netwerk, waarin de leerscenario's voor de Hybride Leerwerkomgeving worden gepresenteerd.

Cluster 3: de schoolorganisatie in transitie

Introductie

Dit cluster heeft een link met WSA-onderdeel *visie en gebouw en bedrijfsvoering*.

Duurzaamheid in het onderwijs verankeren vraagt om een instellingsbrede transitie, die alle facetten van het onderwijs verbindt. Dit cluster helpt schoolorganisaties om instellingsbreed te (kunnen) werken aan deze transitie. De belangrijkste doelgroepen voor dit cluster zijn duurzaamheidscoördinatoren, schoolleiders en schoolbestuurders. Projecten en activiteiten in dit cluster zijn bedoeld om deze doelgroepen onderling te verbinden en kennis te laten delen.

Impactdoelstelling

Het doel van activiteiten in dit cluster is dat gehele onderwijsinstellingen gestimuleerd en ondersteund zijn om duurzame ontwikkeling in *alle* facetten van de onderwijsorganisatie te verankeren.

Raakvlakken Meerjarenstrategie

De impactdoelstelling van dit cluster raakt sterk aan de actielijn **Structurele verankering in de organisatie**. In dit cluster wordt dan ook inhoudelijk met name aan die Actielijn gewerkt. Tegelijk zullen we in de uitvoering ook sturen op de andere actielijnen, door o.a. in netwerken en evenementen te kijken naar **regionale spreiding** en activatie; door de **onafhankelijke informatievoorziening** af te stemmen op een **ondersteuning en ontwikkeling van onderwijsprofessionals**.

Activiteiten

Visie-ondersteuning en WSA communicatie

Onderwijsinstellingen hebben toegang tot informatie en advies over het integreren van duurzaamheid in hun visie.

Vanuit onderwijsinstellingen is behoefte aan informatie en advies wat betreft het integreren van duurzaamheid in de visie. Vanuit Leren voor Morgen geven we invulling aan die wens

door de WSA te gebruiken als kapstok voor ondersteuningsstructuur en informatievoorziening. Voor het onderwijs moet de WSA een logisch en laagdrempelig model bieden voor waar ze mee aan de slag kunnen t.a.v. verduurzaming van hun onderwijs. We ontwikkelen en beheren daartoe specifieke instrumenten zoals de SustainaBul en de WSA-toolkit, maar ook in het algemeen zetten we in op visie-ondersteuning en communicatie over de WSA, specifiek voor de doelgroepen duurzaamheidscoördinatoren, schoolleider en schoolbestuurders.

SustainaBul

Onderwijsinstellingen meten en weten waar zij staan ten aanzien van verankering van duurzame ontwikkeling in hun onderwijs en leren met elkaar.

We werken integraal aan het meet- en monitoringsinstrument SustainaBul, evenals aan de kennis- en leernetwerken die rondom de SustainaBul ontstaan. Dit doen we in verschillende onderwijslagen, zonder daarbij onderling contact te verliezen.

- **Wens: SustainaBul PO:** vanuit meerdere koepels is interesse getoond in een PO-versie van de SustainaBul; er is een subsidieverzoek ingediend om in 2025 het instrument te vertalen naar het po en bijbehorende ondersteuningsstructuur op te zetten. Als die subsidie toegekend wordt, dan is er ruimte om de SustainaBul te vertalen naar en uit te voeren in het po.
- **SustainaBul VO:** de SustainaBul VO is een groeiend netwerk van vo-instellingen die werken aan structurele verankering van duurzame ontwikkeling. De editie van 2024 kende echter minder deelnemers dan de editie van 2023. In 2025 gaan we aan de slag met de evaluatie van deelnemende instellingen én intensiveren we de samenwerking met Eco-Schools, o.a. om scholen te ontlasten in hun rapportagelast.
- **SustainaBul MBO:** op het moment van schrijven wordt nog gewerkt aan het projectvoorstel SustainaBul MBO 2025. In dit plan is in ieder geval aandacht voor de financiële zelfstandigheid van de SustainaBul MBO evenals betrokkenheid en draagvlak vanuit bestuurders.
- **SustainaBul HO:** we zoeken de afstemming met Studenten voor Morgen, zodat de SustainaBul HO herkenbaar en relevant blijft en kennis uitgewisseld kan worden tussen de verschillende instrumenten.

Pilotprojecten gemeenten PO

Po-scholen zijn toegerust om LvDO te verankeren in hun onderwijs.

Dit project is in 2024 reeds opgestart. Uiteindelijk draagt dit project bij aan de impact van dit cluster door bestuurders van scholen te verbinden aan lokaal beleid en uitvoering van

de gemeente. De geleerde lessen kunnen breed in po (en vo) toegepast worden in een ondersteuningsstructuur waarin o.a. gemeenten en lokale NDE-netwerken een rol spelen.

Wens: Duurzame Schoolleider Verkiezing

Schoolleiders zijn geïnspireerd door voorlopers om zelf ook duurzame ontwikkeling integraal onderdeel te maken van hun onderwijspraktijk.

In 2024 is de eerste editie van de Duurzame Schoolleider Verkiezing georganiseerd, samen met Dyade en NADO. De verkiezing en uitreiking werden positief ontvangen. Daarom is een subsidieverzoek ingediend om ook in 2025 deze verkiezing te organiseren, om de voorhoede van schoolleiders met elkaar te verbinden en goede verhalen op te halen. De samenwerking/oplijning met het Duurzame Docent Verkiezingproject wordt hierin opgezocht. Als de subsidie niet wordt toegekend, moet gezocht worden naar aanvullende middelen om de Duurzame Schoolleider Verkiezing nogmaals te organiseren.

Wens: Schoolleiders- en bestuurdersnetwerk

Schoolleiders en -bestuurders zijn verbonden om kennis te delen en samen te versnellen.

Momenteel hebben we 25-30 schoolleiders en bestuurders die gevoed/ondersteund willen worden door Leren voor Morgen. Op dit moment is er onvoldoende capaciteit om dit goed op te pakken en een netwerk te organiseren. Dit project heeft als hoofddoel om schoolleiders en schoolbestuurders dieper kennis te laten maken met duurzame ontwikkeling in het onderwijs, en om hen onderling te verbinden en te motiveren. We hebben een subsidieverzoek ingediend om in 2025, naar voorbeeld van wat er in 2024 in het MBO is gedaan in het kader van de SustainaBul MBO, ook voor het PO en VO 4 kennis- en netwerkbijeenkomsten voor bestuurders en locatiedirecteuren organiseren. Door deze bijeenkomsten ontwikkelen bestuurders en schoolleiders kennis over hoe ze de WSA kunnen gebruiken om de transitie naar duurzaamheid in hun onderwijs kunnen gebruiken en wat factoren zijn voor succes. Als de subsidie niet wordt toegekend, zijn er onvoldoende middelen om dit netwerk uitgebreid te faciliteren.

WSA toolkit

Scholen hebben toegang tot instrumenten om zelfstandig aan de slag te gaan met de WSA.

Het WSA toolkit-project wordt in 2025 afgerond (uitloop van project 2023-2024). De afronding bestaat uit oplevering van een digitaal product waarmee (docenten)teams zelfstandig aan de slag kunnen met reeds bestaande tools om duurzame ontwikkeling

integraal en structureel te verankeren. In dit project wordt uitdrukkelijk samengewerkt met het project Kennis- en Informatiepunt.

Cluster 4: het leren in transitie

Introductie

Dit cluster heeft een link met WSA-onderdeel *omgeving*.

Duurzaamheidsopgaven brengen veel en vergaande verandering met zich mee. Voor organisaties, beroepen en hele systemen. Veelvoorkomende manieren van leren, zoals kennis verwerven of vaardigheden ontwikkelen, voldoen dan niet meer. Hoewel belangrijk, is er meer en andersoortig leren nodig, zoals samen afwegingen leren maken in de praktijk. Dat vraagt iets van het onderwijs, maar ook van ondernemers, overheden, maatschappelijke initiatieven en burens.

Impactdoelstelling

Het ontwikkelen, organiseren en verdiepen van leerprocessen – in het beroepsonderwijs, leven lang ontwikkelen en tussen organisaties – die transitie naar een duurzame samenleving en een circulaire economie versnellen.

Raakvlakken Meerjarenstrategie

Binnen het cluster wordt gewerkt aan een **integrale regionale aanpak** voor leren voor duurzame ontwikkeling, waarbij onderwijs, bedrijfsleven en overheid samenwerken om regio's te versterken. **Onderwijsprofessionals worden ondersteund** met gerichte bijscholing en leernetwerken, zodat zij zich kunnen blijven ontwikkelen binnen een toekomstgericht curriculum. Door deze samenwerking en professionalisering te combineren met kennisdeling en praktijkvoorbeelden, draagt het cluster bij aan **duurzame systeemverandering** binnen onderwijsorganisaties.

Activiteiten

SDGs on Stage

Studenten helpen aan duurzame stages, bedrijven helpen aan enthousiaste studenten

Het platform biedt een overzicht van stages die bijdragen aan de Sustainable Development Goals en zet in op het bereiken van een breder publiek door hogescholen als partners aan

te sluiten. Daarnaast wordt het platform uitgebreid naar het mbo, zodat ook studenten uit dit onderwijsveld toegang krijgen tot duurzame stageplekken. Om bewustwording te vergroten, wordt content geproduceerd over de SDG's, duurzaam onderwijs en het belang van duurzame stages. De focus wordt gelegd op samenwerking met stage-aanbieders en scholen om meer betekenisvolle stages te organiseren die bijdragen aan een duurzame transitie.

Sustainability Skills

Studenten en werkenden toerusten met kennis, vaardigheden en attitudes om regionale duurzaamheidstransities te versnellen

Er wordt een overzicht opgesteld van regionale arbeidsmarktvraagstukken in het kader van verduurzaming, waarbij gesprekstafels met provincies worden georganiseerd om regionale opgaven in kaart te brengen en aan te pakken. Daarnaast worden zeven regionale initiatieven gesteund waarin onderwijs en bedrijfsleven samenwerken rondom specifieke opgaven. Samen ontwikkelen we een 'Whole Region Approach' voor leren in duurzame transitie. Via een kennisprogramma met meetups, expedities en andere activiteiten wordt kennisdeling en inspiratie gestimuleerd, terwijl de voortgang en impact worden gemonitord met behulp van een impactdashboard.

Re-Ge-NL

Het onderwijs bij helpen dragen aan de transitie naar regeneratieve landbouw

Het doel is om werken in de regeneratieve landbouw aantrekkelijker te maken door handelingsperspectieven te bieden en de kwaliteit van werk te verbeteren. Hiervoor wordt gebouwd aan voldoende kennis, vaardigheden, motivatie en transformatieve capaciteit bij boeren en alle keten- en gebiedspartijen, zoals adviseurs, afnemers, toeleveranciers, banken en de verwerkende industrie. Het Groen Onderwijs wordt toekomstbestendig gemaakt door regeneratieve landbouw integraal te verankeren in opleidingen, inclusief curriculum, pedagogisch-didactische aanpakken, docentenontwikkeling, schoolcultuur en organisatie. Daarnaast wordt motivatie voor de transitie bevorderd door duurzame identiteitsveranderingen bij boeren en ketenpartijen te ondersteunen, en worden agrarische bedrijfsadviseurs opgeleid en bijgeschoold om boeren van actueel expertadvies te voorzien.

5. Hoofdlijn: kennisdelen en -ontwikkelen

Communicatie

Introductie

Communicatie vormt de basis voor het bereiken van onze verschillende doelgroepen, van leerling tot bestuurder en beleidsmaker binnen alle onderwijslagen. Een van de belangrijkste taken is faciliteren dat de verschillende doelgroepen met elkaar kennis delen en ontwikkelen én dat zij samen de missie van Leren voor Morgen uitdragen.

Impactdoelstelling

Een groeiende groep die aan de slag wil met duurzaam onderwijs weet elkaar goed te vinden en versterkt elkaar in kennis en kunde. Zij hebben toegang tot handvatten, activiteiten, kennis en inspiratie die binnen het netwerk worden opgehaald en verspreid.

Raakvlakken Meerjarenstrategie

Het communicatieteam werkt aan veel actielijnen uit de Meerjarenstrategie. Door de website van Leren voor Morgen te optimaliseren als centraal informatiepunt voor duurzaamheid in het onderwijs en daarmee het ontwikkelen van een informatie- en adviespunt, biedt het communicatieteam **onafhankelijke en toegankelijke informatie die voor alle doelgroepen relevant is**. Dit omvat het inspelen op de specifieke informatiebehoeften van verschillende doelgroepen via artikelen in nieuws- en vakmedia en eigen kanalen. Toegang tot informatie en advies via de website van Leren voor Morgen, draagt ook bij aan toegang tot een breed scala aan **kennis en tools voor onderwijsprofessionals**. Deze ondersteuning helpt hen niet alleen om hun eigen vaardigheden te versterken, maar ook om de verduurzaming van het onderwijs integraal in te bedden in de dagelijkse praktijk. Tot slot heeft het communicatieteam ook een belangrijke rol in het **versterken van de positie van Leren voor Morgen**. Door de groei in ledenaantal, nieuwsbriefvolgers, social media-volgers, websitebezoek, en door het opzetten van een heldere wervingsstrategie en communicatieprocessen, versterkt het communicatieteam de positie van Leren voor Morgen als kennis- en netwerkorganisatie voor duurzaam onderwijs. Daarnaast wordt de zichtbaarheid op beleidsniveau vergroot, wat bijdraagt aan een sterkere positie binnen de onderwijsketen en daarbuiten.

Activiteiten

Agenderen via campagnes en informatie en adviespunt

De boodschap van LvDO is zichtbaar voor een relevant en groeiend publiek en geeft daarmee handelingsperspectief.

Door scherp doelgroepenonderzoek krijgen we beter inzicht in groepen die nog geen kennis hebben van LvDO (de buitenschil) en in de informatiebehoeften van de doelgroepen die al bekend zijn met LvDO (de binnenschil). Bij campagnes richten we ons, indien de financiële middelen beschikbaar zijn, via betaalde advertenties op het bereiken van de buitenschil. Tegelijkertijd richten we ons op de binnenschil met gerichte content en de juiste tone of voice via onze eigen kanalen. Dit wordt verder ondersteund door de strategische inzet van nieuws- en vakmedia en samenwerking met communicatiepartners.

Vergroten van ons eigen netwerk en bereik

Een groeiend aantal mensen verbindt zich aan Leren voor Morgen via lidmaatschappen, nieuwsbrieven en social media.

In 2025 stellen we onszelf de volgende doelen:

- Groei ledenaantal van 20% (+/- 30 nieuwe organisaties), waarvan minimaal de helft onderwijsinstellingen;
- Groei nieuwsbriefvolgers in netwerken en via algemene nieuwsbrief van LvM, algemene nieuwsbrief met 40% (1423 naar 2000 lezers) en netwerk nieuwsbrieven met 30%.
- Groei social media volgers van 30%-40%.

Dit wordt gerealiseerd door een gerichte wervingsstrategie, optimalisatie van onze contentstrategie en het versterken van ons warme communicatienetwerk.

Activeren en ondersteunen van doelgroepen

Doelgroepen krijgen toegang tot kennis, tools en netwerken om LvDO in hun onderwijspraktijk te implementeren.

We ontwikkelen een informatie- en adviespunt dat kennis, tools en inspirerende voorbeelden beschikbaar stelt voor verschillende doelgroepen. Hierbij wordt een duidelijke customer journey per doelgroep uitgewerkt om de informatievoorziening te optimaliseren. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden om de diverse websites die onder het beheer van LvM vallen te integreren.

Via infrastructuren en evenementen, zoals het MBO-symposium en kennisbijeenkomsten, stimuleren we netwerken en samenwerking tussen stakeholders. We verzamelen en stellen voorbeelden, lesmaterialen en professionaliseringsaanbod beschikbaar om alle doelgroepen te ondersteunen bij de implementatie van LvDO.

6. Hoofdpijn: verbinden van leden

Leden en leren

De leden staan aan de basis van de coöperatie. Leren voor Morgen ziet het dan ook als een van haar belangrijkste verantwoordelijkheden om haar leden met elkaar te verbinden. Zodat we goed samen kunnen werken aan onze gezamenlijke missie.

De leden van de coöperatie kennen elkaar en zijn toegerust om samen te leren en ontwikkelen, om zo samen de transitie naar LvDO vorm te geven.

- De coöperatie (en het ledenbestand) is een afspiegeling van het onderwijslandschap.
- Leden ervaren onderlinge verbondenheid en de coöperatie is voor hen een plek om samen te leren.

In 2025 zal de focus liggen op de manier waarop lidmaatschap voor onderwijsinstellingen afwijkt dan voor aanbiedende leden. Hiermee hopen we de ledenbalans gelijkter te maken (onderwijsinstellingen en aanbiedende leden) en een werkwijze te ontwikkelen voor het effectief en efficiënt koppelen van vraag en aanbod.

Ons doel is om vaker een ledenbijeenkomst te organiseren op een **regionale locatie** waar leden actief zijn of waar regionale netwerken ontstaan. Op deze manier hopen we de ledenbijeenkomst aantrekkelijker te maken en zien het als een mooie manier voor leden om te laten zien waar zij zich mee bezig houden. Daarnaast werken we aan **ondersteuning en ontwikkeling van onderwijsprofessionals**, door de vraag met het aanbod binnen de leden van de coöperatie beter met elkaar te verbinden. Ten aanzien van de **positie van Leren voor Morgen**, onderzoeken we of we diensten tegen betaling kunnen aanbieden en in hoeverre dat de financiële alsook de inhoudelijke positie van Leren voor Morgen versterkt.

Activiteiten

Ledenbeheer

Er bestaat een deugdelijk systeem voor ledenbeheer

Voor het ledenbeheer binnen Leren voor Morgen staat het op orde brengen van de basisadministratie centraal, met een goed georganiseerd CRM-systeem. De contributie voor leden wordt jaarlijks geïnd in het eerste kwartaal.

Ledenwerving

De coöperatieleden zijn een representatieve afspiegeling van het onderwijslandschap

Op het gebied van ledenwerving streeft de coöperatie naar een kwantitatieve groei van 20% in het aantal onderwijsinstellingen dat lid wordt. Daarnaast ligt er een focus op het uitbreiden van het lidmaatschap naar gemeenten, waarbij contacten worden gelegd met tien gemeenten aangaande een lidmaatschap. Daarnaast wordt uiteraard ook aandacht gegeven aan natuurlijke ledengroei.

Ledenbinding

De coöperatieleden voelen zich verbonden aan de coöperatie, haar leden en haar missie.

Ledenbinding is een belangrijk speerpunt. Leden voelen zich met elkaar verbonden en zien de coöperatie als een plek om samen te leren. In dit kader wordt een vernieuwde versie van het smoelenboek geïntroduceerd, en worden er vier ledenbijeenkomsten georganiseerd. Deze bijeenkomsten richten zich niet alleen op formele besluitvorming, maar bieden ook de gelegenheid voor leden om elkaar regionaal te ontmoeten. Daarnaast onderzoeken we de introductie van betaalde diensten voor en/of door leden, met een werkwijze die vraag en aanbod binnen de coöperatie aan elkaar verbindt.

Enkele ideeën voor deze werkwijze zijn een platform waarop vraag en aanbod gekoppeld worden, zoals whatsappgroepen of een specifieke functionaliteit op de website. Voor betalende leden, voornamelijk onderwijsinstellingen, kan een jaarlijkse adviesgesprek of schoolbezoek aangeboden worden, met een rapportage over vervolgstappen en aanbevelingen voor samenwerking met aanbiedende leden. Ook voor aanbiedende leden wordt nagedacht over een verdiepende service, waarin zij samen kunnen leren, professionaliseren en de kwaliteit van hun diensten kunnen versterken.

Netwerken

PO voor Morgen

Introductie

Binnen PO voor Morgen bundelen leerkrachten, schoolleiders, bestuurders, pabo docenten en onderwijspartners –zoals de NDE-centra en diverse LvM leden – hun krachten om samen te werken aan de verankering van LvDO in het DNA van hun onderwijspraktijk- en beleid. Het PO voor Morgen netwerk telt 322 individuele leden. Het netwerk wordt aangestuurd door een stuurgroep bestaande uit de volgende leden:

- Stichting Monton
- Marnix Academie
- Duurzame PABO
- Optimus primair onderwijs

Impactdoelstelling

De impact die PO voor Morgen wil maken is dat:

- Leerkrachten in het basisonderwijs een stap verder kunnen zetten bij het integreren van LvDO in hun onderwijs;
- Schoolleiders in beweging zijn richting LvDO;
- Basisscholen, pabo's en onderwijspartners (waaronder NME centra en diverse andere LvM leden) samen de schouders zetten onder de implementatie van LvDO.

Raakvlakken meerjarenstrategie

Activiteiten

Congres

Op 25 april wordt het Duurzame PO-PABO congres weer georganiseerd. Daarnaast levert PO voor Morgen een bijdrage aan ten minste twee landelijke evenementen, waaronder het de NWT-conferentie op 25 maart die al bevestigd is.

Verankering LvDO in PO

PO voor Morgen gaat ondersteunen bij pilotprojecten in vier SDG-gemeenten. In deze gemeenten werken scholen(koepels) aan verankering van LvDO in hun organisatie. Daarnaast zal in 2025 (indien er financiering is) de SustainaBul PO van start gaan. Er wordt nauw samengewerkt met de coördinatoren van de andere drie SustainaBuls om de SustainaBul PO vorm te geven en op deze manier aan verankering van LvDO in het primair onderwijs te werken. Zie ook Cluster Schoolorganisatie in Transitie.

Communicatie

Ophalen en schrijven van content voor tenminste vier nieuwsbrieven over duurzaamheid in het po.

VO voor Morgen

Introductie

Het VO voor Morgen netwerk telt 263 individuele leden. Het netwerk wordt aangestuurd door een stuurgroep (met ruimte voor nieuwe stuurgroepleden) bestaande uit de volgende leden:

- Teachers for Climate
- Youth for Climate
- NADO
- Stichting Technasium

Impactdoelstelling

De impact die VO voor Morgen wil maken is dat:

- Docenten in het vo een stap verder kunnen zetten in duurzame ontwikkeling
- Voorlopers verbonden zijn met starters
- Schoolleiders in beweging zijn richting LvDO

Raakvlakken meerjarenstrategie

VO voor Morgen werkt aan **regionalisering** door lokale docentennetwerken aan te moedigen en te ondersteunen, en aan **onafhankelijke informatievoorziening voor brede doelgroep** via periodieke nieuwsbrieven.

Activiteiten

Jaarlijkse netwerkdag

Om het netwerk te faciliteren in elkaar ontmoeten, kennis uitwisselen en inspiratie opdoen, organiseren we een netwerkdag in de vorm van een conferentie of festival. Samenwerking met leden wordt hierin gezocht. Op de netwerkdag wordt ook de SustainaBul VO uitgereikt.

Conferentie Duurzaamheidsdidactiek

VO voor Morgen levert een bijdrage aan de organisatie en PR van de Conferentie Duurzaamheidsdidactiek, georganiseerd door lerarenopleiders van de HU, UU, HvA en Aeres. De conferentie vindt plaats in april en is interessant voor de leden van VO voor Morgen (zowel aanbieders als onderwijsprofessionals).

Stuurgroep activiteiten

De stuurgroep heeft, net als in 2024, middelen om ook zelf accenten te leggen om bij te dragen aan de impactdoelstelling van dit netwerk. De stuurgroep moet deze accenten nog bepalen. Kansrijke denkrichtingen zijn het faciliteren van regionale duurzaam docentennetwerken, of het ondersteunen van duurzaamheidscoördinatoren.

Communicatie

Ophalen en schrijven van content voor tenminste zes nieuwsbrieven over LvDO in het vo.

MBO voor Morgen

Introductie

Het MBO voor Morgen netwerk heeft eind 2024 1331 individuele leden. Het netwerk wordt aangestuurd door een stuurgroep bestaande uit afvaardiging van de volgende leden:

- Duurzaam MBO
- Herman Brood Academie / Teachers for Climate
- Katapult
- MBO College Lelystad
- ROC Firda
- SME

Impactdoelstelling

Alle mbo-opgeleiden hebben de benodigde competenties om de transitie naar een duurzame, circulaire samenleving vorm te geven.

Als Leren voor Morgen en stuurgroep van MBO voor Morgen benadrukken we dat juist mbo-opgeleiden een cruciale rol spelen in het vormgeven van de transitie naar een duurzame samenleving. Die boodschap dragen we uit naar mbo-studenten en instellingen zelf, maar zeker ook naar anderen, zoals het hoger onderwijs en externe partners (overheden, bedrijfsleven, instellingen, etc).

Raakvlakken meerjarenstrategie

Stuurgroepleden van MBO voor Morgen werken ook aan het programma Sustainability Skills en kunnen geleerde lessen over **leren in de regio** delen binnen het mbo-netwerk. De opgehaalde lessen uit de Sustainability MBO zijn input voor kennisdeling omtrent **structurele verankering van LvDO**. MBO voor Morgen versterkt deze aanpak met **onafhankelijke informatievoorziening**, zoals nieuwsbrieven.

Activiteiten

MBO-Symposium

In 2025 organiseren we ook weer on sjaarliks symposium over duurzaamheid in het mbo voor docenten, directeuren, bestuurders, duurzaamheidscoördinatoren en overige medewerkers.

Communicatie en zichtbaarheid

Inhoudelijke bijdrage over het belang van mbo voor de duurzaamheidstransitie en duurzaamheid in het mbo op tenminste twee externe landelijke events. Ophalen en schrijven van content voor tenminste vier nieuwsbrieven over duurzaamheid in het mbo.

HO voor Morgen

Introductie

Het HO voor Morgen netwerk bestond aanvankelijk uit de netwerken van Studenten voor Morgen en het Groene Brein. In de loop der jaren is dit uitgebreid met de SDG-Coalitie van de hogescholen en indirect met het DCO-overleg van de universiteiten. Onlangs is een stuurgroep HO opgericht met de volgende leden:

- Studenten voor Morgen
- Hogeschool Rotterdam
- Hogeschool van Amsterdam
- Hogeschool Utrecht
- Het Groene Brein

In 2024 is de stuurgroep HO voor Morgen gestart in deze samenstelling. In 2025 gaan we opzoek naar meer betrokkenheid van het WO in de stuurgroep.

Impactdoelstelling

Alle onderwijsinstellingen in het wo en hbo leiden hun studenten via LvDO op om:

- Duurzaamheid in onderwijs, onderzoek en bedrijfsvoering te bevorderen;
- Duurzaamheidscoördinatoren te faciliteren.

We zetten in op meer betrokkenheid van bestuurders door aanpassing van de criteria en werkwijze van de SustainaBul HO, en een set van indicatoren om de voortgang van LvDO in kaart te brengen.

Raakvlakken meerjarenstrategie

Door de SustainaBul HO te versterken en indicatoren te ontwikkelen, werken we aan de **structurele verankering van LvDO** in het hoger onderwijs. Met initiatieven zoals de Groene Peper en de CSRD betrekken we meer onderwijsinstellingen uit de middengroep, waardoor we zowel onze **positie als de impact van LvDO** vergroten.

Activiteiten

SustainaBul HO

De criteria van de SustainaBul HO worden aangepast om bestuurders meer inzicht te geven in hun positie en om duurzaamheidscoördinatoren van elkaar te laten leren. De criteria en werkwijze van de SustainaBul worden herzien, waarbij ook rekening wordt gehouden met de CSRD. Er wordt gezorgd voor een onderbouwing van de SustainaBul-criteria en voor een samenhang met andere meetinstrumenten, waar mogelijk.

Ondersteuning van duurzaamheidsnetwerken

De bestaande duurzaamheidsnetwerken binnen het hbo en wo worden actief ondersteund door middel van kennisdeling en informatievoorziening. In het hbo werkt Leren voor Morgen mee aan de SDG-Coalitie, waarbij wordt meegedacht en bijgedragen aan het realiseren van duurzame doelen.

Indicatoren en rapportage

Er wordt een set indicatoren ontwikkeld voor het hoger onderwijs, die zal worden opgenomen in de Staat van het Duurzaam Onderwijs. Deze indicatoren dragen bij aan een beter inzicht in duurzaamheidsprestaties en zullen ook worden meegenomen in de jaarlijkse SDG-Rapportage.

7. Hoofdlijn: pleitbezorging

Lobby

Introductie

Deze werkgroep richt zich vooral op de politiek en de verschillende overheden, met als doel steeds het ondersteunen van onderwijsinstellingen met betrekking tot duurzaamheid in het onderwijs.

Impactdoelstelling

De ondersteuning van scholen op het gebied van LvDO wordt versterkt door:

- Lokale en landelijke overheid;
- Verankering in kerndoelen en exameneisen;
- Facilitering van een informatiepunt en van duurzaamheidscoördinatoren;
- Heldere duurzaamheidsindicatoren.

Raakvlakken meerjarenstrategie

We richten ons op **regionalisering** door samenwerking met regio's te faciliteren en aan te sluiten bij programma's en initiatieven van gemeenten en provincies. Daarnaast zetten we in op de **structurele verankering in curriculum en organisatie** door actief deel te nemen aan het proces van de ontwikkeling van nieuwe kerndoelen en exameneisen. Tot slot willen we een **onafhankelijke informatievoorziening** voor brede doelgroep bieden. Dit doen we door een set indicatoren te ontwikkelen en te gebruiken in de Staat van het Duurzaam Onderwijs, waarmee we inzicht geven in de voortgang en impact van duurzaam onderwijs.

Activiteiten

Ontwikkeling van Duurzaamheidsindicatoren voor het Onderwijs

Leren voor Morgen ontwikkelt indicatoren voor alle onderwijslagen, die de impact van duurzaamheid binnen vier belangrijke onderwijssectoren inzichtelijk maken. Deze indicatoren helpen om de voortgang op het gebied van duurzaamheid in het onderwijs te meten en te monitoren.

Presentatie in de Staat van het Duurzaam Onderwijs en SDG-Rapportage

De verzamelde inzichten worden jaarlijks gepresenteerd in de Staat van het Duurzaam Onderwijs, waar duurzaamheidsprestaties in het onderwijs centraal staan. Daarnaast worden relevante gegevens ook meegenomen in de jaarlijkse SDG-Rapportage, zodat ze bijdragen aan bredere duurzaamheidsdoelen en -inzichten.

Ondersteuning voor Docenten bij Nieuwe Kerndoelen

Om docenten te ondersteunen bij het integreren van duurzaamheid in hun lessen, wordt er gewerkt aan een duurzaam perspectief op de nieuwe set kerndoelen. Dit biedt docenten concrete handvatten om duurzaamheid op een toegankelijke manier in hun onderwijspraktijk te brengen.

Duurzaamheid in de Lokaal Educatieve Agenda

Tot slot wordt er gekeken naar de mogelijkheden voor gemeenten om duurzaamheid in hun onderwijstaken op te nemen, bijvoorbeeld via de Lokaal Educatieve Agenda (LEA). Deze aanpak helpt om duurzaamheid in het onderwijsbeleid van gemeenten te verankeren en bij te dragen aan de duurzame ontwikkeling op lokaal niveau.

8. Begroting

De begroting voor 2025 is als volgt:

Inkomsten		Uitgaven	
Duurzaam Door basissubsidie	€300.000,00	DD (Netwerken; communicatie en campagnes)	€160.000,00
Projecten	€ 1.569.978,55	Projecten	€919.551,15
Docent in transitie	€ 426.884,62	Docent in transitie	€293.846,15
Vakgebieden in transitie	€ 196.962,27	Vakgebieden in transitie	€85.500,00
Schoolorganisatie in transitie	€ 199.746,67	Schoolorganisatie in transitie	€75.000,00
Leren in transitie	€ 746.385,00	Leren in transitie	€465.205,00
Overige inkomsten	€ 2.000,00	Overige uitgaven	-
Contributie	€15.000,00	Organisatie uitgaven	€880.000,00
Acquisitie	€150.000,00	Acquisitie	€60.000,00
Inflatiecorrectie DD	€30.000,00	Onvoorzien	€7.000,00
		Reserve	€40.000,00
Totaal	€2.066.978,55	Totaal	€2.066.551,15
		Tekort/overschot	€427,40